Ivana Chochrunová
Alegorie módy (případ Luisa Ziková)

posudek bakalářské práce
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Ivana Chochrunová se zaměřila na dílo Luisy Zikové, které se v poslední době přece jen ocitá častěji ve středu pozornosti v souvislosti s proměnami české literatury konce 19. století a s průzkumem oblastí opomíjených či tzv. okrajových. Účelně využila komplexního materiálu, který popsal a vydal Michal Topor, a na základě genderově vyhraněného pohledu na český modernismus, resp. jeho dekadentní podobu akcentovala fenomén módy jako určitý typ masky a alegorie a související aspekty utváření sebeosvobozujícího tvůrčího gesta, aby dílo Luisy Zikové z tohoto hlediska interpretovala. Pokusila se „o analýzu specifického způsobu psaní této předčasně zemřelé autorky, který vede intenzivní dialog s dobou, v níž žila" (s. 5). Struktura práce je promyšlená a odpovídá naznačenému vymezení. Autorka se nejprve v určitých vrstvených průhledech (i poněkud trhaně) věnuje obecným dobovým charakteristikám či pojmům, zvláště dekadenci se středobodem masky a módy. Propracovává se tak k Luise Zikové, jíž je věnován nejprve životopisný přehled a následuje stěžejní část interpretační, zaměřená na dva vybrané prozaické texty (registruje také dobové kritické přijetí jediné autorčiny knihy a reakce na její úmrtí).

Interpretační výklady, v nichž autorka aplikovala některé pojmy a ukázala neotřele postupy modernismu a dekadence, odhalují stylistické a stylové kvality (jako např. barevnost, způsoby střetávání duševního a tělesného) analyzovaných textů a mnohé podstatné rysy tvorby Luisy Zikové. Snaha o netradiční pojetí přináší i pozoruhodné momenty a zaslouží ocenění. Předložená práce jako celek nicméně trpí nedotaženostmi, nedostatky, jež zřejmě vyplynuly z nedostatku času:

Práce s pojmy není vždy ujasněná, s tím souvisí formulační nejistota a nejasnost. Zkratkovité charakteristiky se týkají např. dandysmu, maskování, autostylizace; místo o lži a přetvářce je lépe v rovině estetické mluvit o mystifikaci, což je fenomén, který je umělecký a samozřejmě není spjat jen s dekadencí, v níž ovšem nabývá významných důrazů a inovací, je také vyhraněnou formou stylizace, jak autorka naznačuje v souvislosti s maskou. Pro českou dekadenci je příznačný jako jeden z prostředků na cestě k uměleckému vrcholu a zároveň je znamením vědomí jeho nedosažitelnosti. Zmateně zní věta: „Spolek dekadentů byl směrem kritickým společensky, politicky i národně" (s. 7).

Fenomén módy jako alegorie moderní, rozporuplné, ženské tvořivosti je nosný; může být však i dosti zjednodušující, např.: „Móda se stala jedinou identitou ženy-spisovatelky na pomezí 19. a 20. století" (s. 5). Zrovna v případě Luisy Zikové by ovšem stálo za úvahu, zda móda (jako maska) a dekadence (symbolismus a impresionismus) stačí jako identifikační znamení. Pokud uvažujeme o celém jejím nerozsáhlém díle, musíme zahrnout nejen „tři silné estetické vlivy – romantický, dekadentní a secesní" (s. 20), ale i její počátky, jež spoluurčovala

i realisticko-naturalistická (popisná) tendence (jistě i jako ozvuk bědných sociálních poměrů, v nichž Ziková vyrůstala). Zdá se, že autorka občas podléhá už stylizovanému spisovatelčinu obrazu, vytvořenému po její předčasné smrti (podobně její vlastní autostylizaci v denících). To se projevuje rovněž v závěru, ve formulaci (do značné míry tendenční), která osud Zikové příznačně zliterárňuje, upozaďuje fakt smrtelné nemoci, která spisovatelčin život i dušezpyt určovala a omezovala v posledních letech jejího života: „Z interpretací, o něž jsem se pokusila, můžeme vyčíst styčné body psaní Luisy Zikové. Podstatným rysem autorčina psaní je akcentování svého já skrze analýzu introspekce, jež se stává formou hledání sebe sama. Otázky typu – jak být sama sebou uvnitř mužského literárního diskursu? – jak nebýt sama sebou? (myšleno typickou ženou moderny) a co jsem vůbec já? rezonují v dílech Luisy Zikové. Současně z touhy po odpovědích vyplývá frustrace vedoucí ke krajní formě úniku ze světa pomocí sebevraždy“ (s. 37).

Výběr analyzovaných textů (a jediných uvedených Pramenů) – kniha Spodní proudy a prozaické torzo Karel Arkton (je třeba registrovat původní otištění v Moderní revui a v Novém kultu) – by bylo vhodné na cestě ke komplexnější charakteristice rozšířit. Vzhledem k zvolené perspektivě se např. nabízí autobiograficky i ironicky laděná kapitola z románu Z kruhu ven! (Almanach secese, 1896), dialog redaktora a ženy-spisovatelky. Jedinečnost psaní Zikové pramenila také z pomezí skutečné nemoci a její stylizace, reálných chorobných stavů a jejich estetizace, prolínání analýzy s impresí v tušení skutečné smrti (viz pozdní verše, zvláště báseň Den návštěvy). – Formálně mohla být předložená práce zpracována pečlivěji (mezery, interpunkce, poznámky pod čarou, bibliografie), zůstaly bohužel i věcné chyby (Cesty stylizace nevyšly v roce 1944 /s. 27/, tak se stár se ještě necítím...).

Závěrem lze konstatovat, že Ivana Chochrunová ve své bakalářské práci naplnila stanovený cíl a přes zmíněné dílčí slabiny prokázala odpovídající schopnost literárněhistorické práce a zdařilé úsilí o inovativní interpretaci díla Luisy Zikové. *Doporučuji* předloženou práci k obhajobě; navrhuji hodnocení *velmi dobře.*

PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

V Praze 29. srpna 2016